

a l'article *Lullén* infra). J.F.C.

LLUTXENT o LUTXENT

Poble del Migjorn valencià, a mig camí de Xàtiva a Gandia.

PRON. M.Gadea (*T. del Xè*, II, 56), J.G.M., Moll, i S.Guarner (1935) opinaren que era *lučĕnti* la pron. popular. En realitat, les enq. de 1962, a tots els pobles circumdants i a Lutxent mateix (XXXI, 191-197) m'han permès comprovar que entre la gent popular i vella se sent encara més *lučĕn* o *lučĕnt* amb *l*, que no amb *ʎ*. Vaig oir *lučĕnti* a Quatretonda (XXXII, 1.15, 1.23, 1.24); però *lučĕn(t)* amb *l* a Castelló de les Gerres (XXXII, 157.1) i a Benicolet (XXXII, 168.11); en un poble veí, en conversa, em parlaven de «El Simarro de *lučĕnt*» (XXXI, 197.2). El meu inf. del poble mateix, vell sentenciós i «sabut», digué constantment *lučĕn*, *-nt*; interrogat directament, a l'últim declarà «sí que diuen alguns *lučĕnt*, però... que es diu *lučĕnt*» (191.17).

Com que en el *Nomencl.* de Sanchis Guarner, 1966, s'ha adoptat *Llutxent*, encapçalo així l'article disciplinadament, però hauria valgut més posar «*Llutxent* o *Lutxent*» «et usui sententia» segons la sempiterna i assenyada màxima. Hi ha molt de la dèria de «fugir» del «castellà» *Luchente*, però els lingüistes, ben arçonats en el cavall de la llengua nostra (única nostra), i en el respecte dels fets fonètics, sovint complexos —p. ex. hi ha dissimilacions— recomanem observar un invariable respecte per a l'ús popular, fugint d'ultracorreccions, destinades a l'oblit: com la de Cavanilles, que volia canviar *Lorcha* en *Llorcha*. En tots dos noms el que haurà influït més és la dissimilació.

MENCIONS ANT. En el *Rept.*, *Luxen*, forma molt repetida, amb aquesta grafia, invariable, sigui en donacions dins el seu terme, o parlant de les seves alqueries (*Quartonda*, *Vinuwayra*), o en ocasió de donacions en altres llocs. En la *Cròn.* de Jaume I, *Luxen*, (Ag., p.529), en la descripció d'un combat on moriren «dels nostres molts a cavall, e a peu, e molts catius, que, presos en el castell de Biar, se'n fugiren ab un almotacén moro qui-ls guardava» (car el poble, ferm o feble en la seva llei, ja estava amb els nostres). *Luxen* és la grafia que va repetint-se en els docs. antics: 1248 (Huici, I, 462); en dos docs. del mateix any i dos de 1249 (MiretS., *Itin. de J. I.*, 191.196); 1255: s'imposa un tribut de 1000 sous als sarraïns de *Luchen* (*El Arch.* I, 248); 1273: (Mtz.Fdo., *DocValACA* I, 1143), CCandi (*Mi.Hi.Ca.* I, 213).

És clar que en totes aquestes dades hem d'entendre *lučĕn* amb la *č* africada i sense *-t*. Ja hi ha grafia *Lutxén* en un doc. de 1276 de Pere el Gran (Soldevila, *Pere el Gran* I, 2a. part, p.22.69). En la *Cròn.*

del Cerimoniós, imprès *Luxen* per Bof. (p. 370 i *Luchen* per Pagès; 1403: *Luxē* (ACA. reg.) nota mutilada.

La forma acastellanada *Luchente* no em consta fins a Lz.Vargas, c. 1774, que en dóna biblgr. I, 17. SSiv., 275-6, en dóna altres dades de, 1277, 1335, sense especificar la forma del nom; segons ell hi hagué sempre cristians, des del temps de la Conquesta. I dóna dades completes de la piadosa llegenda dels Corporals de Lutxent en la seva obra *La Diócesis de Val.* II, 171-184; cosa que no és dir que no hi hagués també moriscos; si bé aquests consten més a Quatretonda, Benicolet i Pinet: els darrers, encara annexos a Lutxent, com rectories de moriscos, després de 1535. El 1609 s'hi senyalen només 16 focs de cristians vells (Reglà, p. 112).

ETIM. En treballs anteriors he admès com a indecisa la qüestió de si ve d'un duplicat del nom LUCENTUM, la forma llatina del nom d'Alacant; o bé d'un nom llatí LUCIANUM, predi d'un LUCIUS, derivat romà a la manera de *Marinyén* (MARINIANUM), *Ontinyent* (ANTONIANUM), *Bairent*, *Cairent*, *Bocairent* etc. Fonèticament totes dues coses serien possibles atesa la variant moderna en *-t*.

Però ja no hem de dubtar a descartar la primera. Ja és ben poc versemblant que el singularíssim nom de la gran i antiga ciutat i cabdal port de mar, conegut arreu en el Mediterrani, es repetís en aquest poble de l'Interior, de renom forçadament restringit a un àmbit local (i encara sota el radi d'influència de l'altre). Majorment vist el fet que la vella forma arrelada era LEUKANTO-: mantinguda pels bizantins amb llur pronúncia *lefkánto*, i per ells transmesa als navegants àrabs, i per ells al cat. i cast.; mentre que LUCENTUM no en fou més que una alteració dels romans, obedients a les lleis de la degradació vocàlica, estrictament llatines. És increïble que aquest fet s'hagués repetit i generalitzat en el poble interior, menys accessible a la romanització.

En canvi l'ètimon LUCIANUM és inobjectable. Fins i tot s'hi pot afegir que la grafia *-én* sense *-t* no seria constant en les mencions medievals —una trentena—, si vingués de LUCENTUM la *-t* hi apareixeria ja, almenys algunes vegades, com apareix en dades medievals del nom de *Carcaixent*, que no ve de *-ANUM* sinó de *qarqašéndi*; en el nostre, en canvi, la *-t* és el so adventici, ultracorrecte, de data tan tardana com en *Picassent*, i aquells tots.

Un HOMÒNIM xurro: alto de *Luchente*, serradet de 230 alt. damunt el poble d'Anna, 2 k. a l'ONO. prop de la ratlla de Chella (IGC 3º01×39 '01), avui tarongerar, però allí mateix ja comença l'horta. Altre versemblant *praedium* LUCIANUM.

Loaien, V. *Loia* *Lobedo*, V. *Bedo* *Locampo*, V. *PVArGc. E.T.C.* I, 149 i 151